

İmâm Buhârî'nin Sahîh'ine Kaynaklık Bakımından İmâm Mâlik'in Muvatta'sı (Tahrîc, Mukâyese ve Tahlîl)

Üzeyir DURMUŞ*

Özet

İmâm Mâlik'in Muvatta'sı İmâm Buhârî'nin Sahîh'inin önemli kaynaklarından biridir. Buhârî eserinde Mâlik'ten 696 rivâyet aktarmıştır. Bu rivâyetlerin yaklaşık %84'ü, Abdullâh b. Yûsuf et-Tinnîsî, İsmâîl b. Ebû Üveys ve Abdullah b. Mesleme tarihiyle nakledilmiştir. Buhârî'nin Mâlik'ten rivâyette ilk tercihi Mâlik'in talebesi Abdullâh b. Yûsuf et-Tinnîsî'dir. Buhârî'nin Tinnîsî'den rivâyetleri Mâlik'ten naklettiği toplam rivâyetin yaklaşık %43'ünü oluşturmaktadır. Buhârî, Mâlik'ten hem talebeleri, hem talebelerinin talebeleri hem de talebelerinin talebelerinin talebeleri vasıtasıyla hadis nakletmekle birlikte doğrudan onun talebelerinden aldığı rivâyetler, Mâlik'ten aktardığı rivâyetlerin yaklaşık %94'ünü oluşturmaktadır. Buhârî'nin Mâlik'ten rivâyetleri Muvatta'nın Leysî, Şeybânî, Zührî, Ka'nebi, Hadesânî, Abdurrahmân b. Kâsım, Abdullâh b. Vehb ve Ali b. Ziyâd rivâyetlerinde araştırıldığında 35 tanesi hariç kalanının bu nüshalarda yer aldığı görülmüştür. Buhârî'nin Mâlik'ten rivâyetlerinin çoğu Yahyâ b. Yahyâ el-Leysî rivâyetinde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Buhârî, Mâlik, el-Câmi 'u's-şâhih, el-Muvatta, Rivâyet.

Imam Malik's Muwatta In Terms of The Source To Imam Bukhari's Sahih (Tahkrij, Comparison and Analysis)

Abstract

Muwatta of Imâm Mâlik is one of the important sources of the Sahîh of Imâm Bukhârî. Bukhârî narrated 696 narrations from Mâlik. About %84 of these narratives was transferred from Abdullâh b. Yûsuf at-Tannîsî, İsmâ'îl b. Abû Uveys and Abdullâh b. Maslamah. The first preference of Bukhârî from Mâlik on the narration is at-Tannîsî. Bukhârî narratives from him constitute approximately %43 of the total narratives from Mâlik. Bukhârî narrated hadiths from Mâlik through his students, students of his students and students of his students, but Bukhârî's narrations from Mâlik his direct students are about %94 of the total narratives from Mâlik. Narrations of Bukhârî from Mâlik when searched in the Muwatta's narrations, it was observed that the remaining 35 of them were included in

* Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı

these narrations. Most of the narrations of Bukhārī from Mālik are located in narration of al-Laysī.

Keywords: Hadith, Bukhārī, Mālik, al-Jāmi' as-ṣaḥīḥ, al-Muwatta, Narration.

Giriş

İmâm Mâlik b. Enes (ö. 179/795), günümüze ulaşan en eski ve tam hadis kitaplarından biri olan *el-Muvatta'*nün müellifidir. İçeriği itibariyle musannef türüne dâhil olan *el-Muvatta'* yazıldığı günden bu yana özellikle fakihler ve muhaddisler tarafından büyük bir ilgi ve kabul görmüştür.¹ İmâm Mâlik'ten sonra gelen muhaddisler te'lif ettikleri hadis kitaplarında genellikle ondan rivâyette bulunmuşlardır. Onun rivâyetlerini mu'teber sayan ve ondan hadis nakleden muhaddisler arasında İmâm Buhârî (ö. 256/870) ve İmâm Müslim (ö. 261/875) de yer almaktadır. Buhârî çoğunlukla hocaları, bazen hocalarının hocaları ve bir yerde de hocasının hocasının hocası vasıtasıyla Mâlik'ten hadis rivâyet etmiştir. Tespitlerimize göre Buhârî, *el-Câmi'u's-saḥîh* adlı eserinde 696,² Müslim de *el-Câmi'u's-saḥîh*'inde 397 rivâyeti ondan nakletmiştir.³ *el-Muvatta'*nün Müslim'in *es-Sahîh*'ine kaynaklığı konusu, daha önce kaleme aldığımız bir makâlede incelendiği⁴ için burada sadece *el-Muvatta'*nün Buhârî'nin *es-Sahîh*'ine kaynaklığı mevzûu araştırılacaktır.

Görülebildiği kadarıyla İmâm Mâlik'in *el-Muvatta'*sının İmâm Buhârî'nin *es-Sahîh*'ine kaynaklığı hususunda müstakil ve detaylı bir çalışma yapılmamıştır. Merhûm Fuâd Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları Hakkında Araştırmalar* adlı eserinde Mâlik ve Buhârî'nin ortak rivâyetlerin sayısı, Buhârî'nin Mâlik'ten rivâyetlerinde en çok tercih ettiği râvî gibi bazı konulara değinse de mevzûnun detaylarına fazla girmemekte, ortak rivâyetleri tam olarak belirlememekte, bu müşterek rivâyetlerin ilmî tahrîcini yapmamakta, Buhârî'nin Mâlik'ten hadis aldığı tüm râvîleri belirleyip cerh ve ta'dil açısından durumlarını incelememekte, Leysî nüshasında ve eldeki diğer nüshalarda yer almayan rivâyetleri konu edinmemekte ve çok yönlü

¹ Geniş bilgi için Bk. M. Yaşar Kandemir, "Muvatta", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2006), 31: 416-418.

² Bu sayı Fuad Sezgin tarafından Zürkânî'den naklen yaklaşık 300 hadisin 600 kadar yerde tekrar edildiği şeklinde verilmektedir. Sezgin'in bir başka yerde verdiği rivâyet listesinde bu sayı 296'ya 583 olarak çıkmaktadır. Bk. Fuad Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları* (İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi, 1956), 305, 309-317. Her iki tespit de aşağıda görüleceği üzere isâbetli değildir.

³ Bk. Üzeyir Durmuş, "İmâm Müslim'in Sahîh'ine Kaynaklık Bakımından İmâm Mâlik'in Muvatta'sı (Tahrîc, Mukâyese ve Tahlîl)", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (Haziran 2018), 59.

⁴ Bu çalışma, üç makâle olarak tasarlanan bir serinin ikinci makâlesini oluşturmaktadır. Daha önce kaleme alınan serinin ilk makâlesinde Muvatta'nın Sahîh-i Müslim'e kaynaklığı ele alınmıştı. Bk. Durmuş, "İmâm Müslim'in Sahîh'ine Kaynaklık Bakımından İmâm Mâlik'in Muvatta'sı", 58-90.

istatistiksel sonuçlar serdetmemektedir.⁵ Ayrıca bazı konularda ulaştığımız –özellikle sayısal– sonuçlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Fuâd Sezgin'in eserini kaleme aldığı zamanla günümüz arasında teknik olarak çok büyük imkân farkları söz konusu olduğu için bu doğal karşılanması gereken bir durumdur.

Bu makâlede, İmâm Buhârî'nin İmâm Mâlik'ten yaptığı tüm rivâyetler tahrîc, *el-Câmi'u's-sahîh* ve *el-Muvatta'* arasındaki ortak rivâyetler ana hatlarıyla mukâyese ve ortaya çıkan sonuçlar kısaca tahlil edilmeye çalışılacaktır.

1. Buhârî'nin Mâlik'ten Rivâyet Ettiği Hadisler

İmâm Buhârî'nin, *el-Câmi'u's-sahîh*'inde doğrudan hocaları ve daha üstteki râvîler vasıtasıyla Mâlik b. Enes'ten yaptığı rivâyetlerin sayısı tekrarsız 416, mükerrerleriyle birlikte 696'dır. 696 rivâyetin 46 tanesi (tekil 22)⁶ kendi içinde bölünen ve her bölümüne ayrı numara verilen hadislerden oluşmaktadır. 20 tanesi ise mütâbî', atf ve muallak kabilindedir.⁷ Dolayısıyla tam senedli ve bölünmemiş rivâyetlerin sayısı 652'dir. Bu rivâyetler, *el-Câmi'u's-sahîh*'in 97 bölümünden 87 bölümüne dağılmış şekildedir. Buhârî *es-Sahîh*'inde *el-Muvatta'*'nın 9 bölümünden (kitap) hadis nakletmemiş ve *es-Sahîh*'inin 10 bölümünde Mâlik'ten rivâyette bulunmamıştır.

696 rivâyetin sened ve metinleriyle burada zikredilmesi durumunda makâlenin hacmi kitap boyutuna ulaşacağı için bunun yerine ilgili rivâyetlerin Muhammed Fuâd Abdülbâkî'nin *el-Muvatta'* ve *el-Câmi'u's-sahîh* neşirlerine göre tahrîciyle yetinilecektir. Buhârî'nin Mâlik'ten naklettiği 696 rivâyetin bir kısmı mükerrerdir. Bu nedenle rivâyetlerin *el-Câmi'u's-sahîh*'teki sıralarına göre tertip edilmesinden *el-Muvatta'*'daki bölümlerine göre gruplandırılması yöntem olarak tercih edilecektir. Böylece hem *el-Câmi'u's-sahîh*'te tekrar edilen rivâyetlerin yerleri birarada gösterilmiş hem de *el-Muvatta'*'nın hangi bölümünden kaç tane hadis rivâyet edildiğinin tespiti kolaylaşmış olacaktır. Rivâyetlerin yerleri gösterilirken *el-Muvatta'*'nın Leysî nüshası esas alınacak, bu nüshada olmayıp sadece Şeybânî, Ebû Mus'âb, Hadesânî ve İbnü'l-Kâsım nüshalarında bulunan rivâyetler daha sonra

⁵ Bk. Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları*, 305-317.

⁶ *el-Câmi'u's-sahîh*'deki numaraları: 652-653, 653-654, 720-721, 1049-1050, 1055-1056, 1281-1282, 1925-1926, 1931-1932, 2201-2202, 2302-2303, 2788-2789, 4012-4013, 4160-4161, 4244-4245, 5321-5322, 5334-5337, 6282-6283, 6633-6634, 6837-6838, 6842-6843, 7001-7002, 7199-7200.

⁷ *el-Câmi'u's-sahîh*'deki numaraları: 546, 1838, 1088, 1461 (3 mütâbî'), 2318 (2 mütâbî'), 2752 (3 mütâbî'), 4554 (3 mütâbî'), 5394, 6320, 7412. Atflar 456 ve 5618. Muallak rivâyet 41.

ayrıca belirtilecek ve eldeki 8 nüshada bulunamayan rivâyetler en sona eklenecektir. Burada amaç nüsha karşılaştırması olmadığı için hadis bir nüshada bulunduğu özel bir sebep olmadıkça diğer nüshalarda bulunup bulunmadığı belirtilmeyecektir. Bu şartlar dâhilinde Buhârî'nin Mâlik'ten naklettiği rivâyetlerin *el-Muvatta'* ve *el-Câmi'u's-sahih'* deki yerleri şöyledir:⁸

1.1. Leysî Nüshasında Bulunan Rivâyetler

Birinci Kitap: Kitâbu Vukûti's-salât

Muvatta'	Sahih-i Buhârî
"Vukûtu's-salât", 1.	"Mevâkît", 1 (521).
"Vukûtu's-salât", 2.	"Mevâkît", 1 (522), "Mevâkît", 13 (546).
"Vukûtu's-salât", 4.	"Ezân", 163 (867).
"Vukûtu's-salât", 5.	"Mevâkît", 28 (579).
"Vukûtu's-salât", 10.	"Mevâkît", 13 (548). Mevkûf.
"Vukûtu's-salât", 11.	"Mevâkît", 13 (551). Mevkûf.
"Vukûtu's-salât", 15.	"Mevâkît", 29 (580).
"Vukûtu's-salât", 21.	"Mevâkît", 13 (552).

İkinci kitap: Kitâbu't-Tahâret

Muvatta'	Sahih-i Buhârî
"Tahâret", 1.	"Vudû'", 38 (185).
"Tahâret", 9.	"Vudû'", 26 (162).
"Tahâret", 15.	"Vudû'", 43 (193).
"Tahâret", 19.	"Vudû'", 50 (207).
"Tahâret", 20.	"Vudû'", 51 (209), "Megâzî", 38 (4195).
"Tahâret", 32.	"Vudû'" 32 (169), "Menâkıb", 25 (3573).
"Tahâret", 35.	"Vudû'", 33 (172).
"Tahâret", 67.	"Gusl'", 1 (248).
"Tahâret", 76.	"Gusl'", 27 (290).
"Tahâret", 85.	"Gusl'", 22 (282), "Edeb", 79 (6121).

⁸ Mevkûf ve maktû' olan hadisler tahrîçlerin akabinde belirtilecektir. Sonunda mevkûf veya maktû' kaydı olmayan rivâyetlerin hepsi merfû'dur.

"Tahâret", 89.	"Teyemmüm", 1 (334), "Fedâilü ashâb" 5 (3672), "Nikâh", 126 (5250), "Hudûd", 39 (6844).
"Tahâret", 102.	"Hayz", 2 (295), "Libâs", 76 (5925).
"Tahâret", 103.	"Hayz", 9 (307).
"Tahâret", 104.	"Hayz", 8 (306).
"Tahâret", 109.	"Vudû", 59 (222).
"Tahâret", 110.	"Vudû", 59 (223).
"Tahâret", 114.	"Cumua", 8 (887).

Üçüncü Kitap: Kitâbu's-Salât

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Salât", 2.	"Ezân", 7 (611).
"Salât", 3.	"Ezân", 9 (615), "Ezân", 32 (653-654), "Ezân", 73 (721), "Şehâdât", 30 (2689).
"Salât", 5.	"Ezân", 5 (609), "Bed'ü'l-halk", 12 (3296), "Tevhîd", 52 (7548).
"Salât", 6.	"Ezân", 4 (608).
"Salât", 10.	"Ezân", 40 (666).
"Salât", 14.	"Ezân", 12 (620).
"Salât", 15.	"Ezân", 11 (617).
"Salât", 16.	"Ezân", 83 (735).
"Salât", 19.	"Ezân", 115 (785).
"Salât", 23.	"Ezân", 99 (765).
"Salât", 24.	"Ezân", 98 (763).
"Salât", 44-45 arasında.	"Ezân", 111 (780).
"Salât", 45.	"Ezân", 113 (782), "Tefsîr", 2 (4475).
"Salât", 46.	"Ezân", 112 (781).
"Salât", 47.	"Ezân", 125 (796), "Bed'ü'l-halk", 7 (3228).
"Salât", 51.	"Ezân", 145 (827).

"Salât", 58.	"Ezân", 69 (714), "Sehv", 4 (1228), "Ahbâru'l-âhâd", 1 (7250).
"Salât", 65.	"Sehiv", 1 (1224).
"Salât", 66.	"Sehiv", 1 (1225).

Dördüncü Kitap: Kitâbu's-Sehv

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Sehv", 1.	"Sehv", 7 (1232).

Beşinci Kitap: Kitâbu'l-Cumua

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Cumua", 1.	"Cumua", 4 (881).
"Cumua", 3.	"Cumua", 2 (878).
"Cumua", 4.	"Cumua", 2 (879), "Cumua", 12 (895).
"Cumua", 5.	"Cumua", 2 (877).
"Cumua", 15.	"Cumua", 37 (935).

Altıncı Kitap: Kitâbu's-Salât Fî Ramazân

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Salât fî ramadân", 1.	"Teheccüd", 5 (1129), "Salâtü't-terâvih", 1 (2011).
"Salât fî ramadân", 2.	"İmân", 27 (37), "Salâtü't-terâvih", 1 (2009).
"Salât fî ramadân", 3.	"Salâtü't-terâvih", 1 (2010). Mevkûf.

Yedinci Kitap: Kitâbu Salâti'l-Leyl

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Salâtü'l-leyl", 2.	"Salât", 22 (382), "Salât", 104 (513), "Amel fi's-salât", 10 (1209).
"Salâtü'l-leyl", 3.	"Vudû", 53 (212).
"Salâtü'l-leyl", 4.	"Teheccüd", 18 (1151).
"Salâtü'l-leyl", 9.	"Teheccüd", 16 (1147), "Salâtü't-terâvih", 1 (2013), "Menâkib", 24 (3569).
"Salâtü'l-leyl", 10.	"Teheccüd", 28 (1170).

"Salâtu'l-leyl", 11.	"Vudû", 36 (183), "Vitr", 1 (992), "Amel fi's-salât", 1 (1198), "Tefsîr/ Âl-i İmrân", 18 (4570), "Tefsîr/ Âl-i İmrân", 19 (4571), "Tefsîr/ Âl-i İmrân", 20 (4572).
"Salâtü'l-leyl", 13.	"Vitr", 1 (990).
"Salâtu'l-leyl", 15.	"Vitr", 5 (999).
"Salâtu'l-leyl", 29.	"Ezân", 12 (618).

Sekizinci Kitap: Kitâbu Salâti'l-Cemâa

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Salâtü'l-cemâa", 1.	"Ezân", 30 (645).
"Salâtü'l-cemâa", 3.	"Ezân", 29 (644), "Ahkâm", 52 (7224).
"Salâtü'l-cemâa", 6.	"Ezân", 32 (652-654), "Ezân", 73 (720-721), "Mezâlim", 28 (2472), "Cihâd", 30 (2829), "Tıb", 30 (5733).
"Salâtü'l-cemâa", 13.	"Ezân", 62 (703).
"Salâtü'l-cemâa", 16.	"Ezân", 51 (689).
"Salâtü'l-cemâa", 17.	"Ezân", 51 (688), "Taksîrû's-salât", 17 (1113), "Sehv", 9 (1236).
"Salâtü'l-cemâa", 22.	"Taksîrû's-salât", 20 (1118).
"Salâtü'l-cemâa", 23.	"Taksîrû's-salât", 20 (1119).
"Salâtü'l-cemâa", 30.	"Salât", 4 (358).

Dokuzuncu Kitap: Kitâbu Kasri's-Salât Fi's-Sefer

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Kasru's-salât", 8.	"Salât", 1 (350).
"Kasru's-salât", 28.	"Gusl", 21 (280), "Salât", 4 (357), "Cizye", 9 (3171), "Edeb", 94 (6158).
"Kasru's-salât", 29.	"Teheccüd", 5 (1128).

"Kasru's-salât", 31.	"Salât", 20 (380), "Ezân", 161 (860), "Teheccüd", 28 (1164).
"Kasru's-salât", 34.	"Salât", 101 (510).
"Kasru's-salât", 38.	"İlim", 18 (76), "Salât", 90 (493), "Ezân", 161 (861), "Megâzî", 77 (4412).
"Kasru's-salât", 47.	"Ezân", 87 (740).
"Kasru's-salât", 51.	"Salât", 61 (445).
"Kasru's-salât", 52.	"Ezân", 36 (659).
"Kasru's-salât", 57.	"Salât", 60 (444).
"Kasru's-salât", 61.	"Ezân", 48 (684).
"Kasru's-salât", 66.	"Ehâdisü'l-enbiyâ", 10 (3369), "Deavât", 33 (6360).
"Kasru's-salât", 69.	"Cumua", 39 (937).
"Kasru's-salât", 70.	"Salât", 40 (418), "Ezân", 88 (741).
"Kasru's-salât", 81.	"Salât", 106 (516).
"Kasru's-salât", 82.	"Mevâkit", 16 (555), "Tevhîd", 23 (7429), "Tevhîd", 33 (7486).
"Kasru's-salât", 83.	"Ezân", 46 (679), "Ezân", 70 (716), "İ'tisâm", 5 (7303).
"Kasru's-salât", 86.	"Ezân", 40 (667).
"Kasru's-salât", 87.	"Salât", 85 (475).
"Kasru's-salât", 90.	"Rikâk", 18 (6462).
"Kasru's-salât", 94.	"İmân", 34 (46), "Şehâdât", 26 (2678).
"Kasru's-salât", 95.	"Teheccüd", 12 (1142).

Onuncu Kitap: Kitâbu'l-İdeyn

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"İdeyn", 5.	"Savm", 66 (1990).

On Birinci Kitap: Kitâbu Salâti'l-Havf

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Salâtu'l-havf", 1.	"Megâzî", 31 (4129).
"Salâtü'l-havf", 3.	"Tefsîr/Bakara", 44 (4535).

On İkinci Kitap: Kitâbu Salâti'l-Küsûf

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Küsûf", 1.	"Küsûf", 2 (1044), "Nikâh", 108 (5221).
"Küsûf", 2.	"Buhârî", "İmân", 21 (29), "Salât", 51 (431), "Ezân", 91 (748), "Küsûf", 9 (1052), "Bed'ü'l-halk", 4 (3202), "Nikâh", 89 (5197).
"Küsûf", 3.	"Küsûf", 7 (1049-1050), "Küsûf", 12 (1055-1056).
"Küsûf", 4.	"Vudû'", 37 (184), "Küsûf", 10 (1053), "İ'tisâm", 2 (7287).

On Üçüncü Kitap: Kitâbu'l-İstiskâ

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"İstiskâ", 3.	"İstiskâ", 9 (1016), "İstiskâ", 10 (1017), "İstiskâ", 12 (1019).
"İstiskâ", 4.	"Ezân", 156 (846), "İstiskâ", 28 (1038).

On Dördüncü Kitap: Kitâbu'l-Kible

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Kible", 3.	"Vudû'", 12 (145).
"Kible", 4.	"Salât", 33 (406).
"Kible", 5.	"Salât", 33 (407).
"Kible", 6.	"Salât", 32 (403), "Tefsîr/Bakara", 17 (4491), "Tefsîr/Bakara", 20 (4494), "Ahbâru'l-âhâd", 1 (7251).
"Kible", 9.	"Fadlu's-salât", 1 (1190).

"Kible", 10.	"İtisâm", 16 (7335).
"Kible", 11.	"Fadlu's-salât", 5 (1195).
"Kible", 15.	"Ezân", 163 (869). Mevkûf.

On Beşinci Kitap: Kitâbu'l-Kur'ân

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Kur'ân", 5.	"Husûmât", 4 (2419).
"Kur'ân", 6.	"Fedâilü'l-Kur'ân", 23 (5031).
"Kur'ân", 7.	"Bedü'l-vahy", 2 (2).
"Kur'ân", 9.	"Megâzî", 35 (4177), "Tefsîr/Feth", 1 (4833), "Fedâilü'l-Kur'ân", 12 (5012).
"Kur'ân", 10.	"Fedâilü'l-Kur'ân", 36 (5058).
"Kur'ân", 17.	"Fedâilü'l-Kur'ân", 13 (5013), "Fedâilü'l-Kur'ân", 13 (5014), "Eymân", 3 (6643), "Tevhîd", 1 (7374).
"Kur'ân", 20.	"Bed'ü'l-halk", 11 (3293), "Deavât", 64 (6403).
"Kur'ân", 21.	"Deavât", 65 (6405).
"Kur'ân", 25.	"Ezân", 126 (799).
"Kur'ân", 26.	"Deavât", 1 (6304).
"Kur'ân", 28.	Buhâri, "Deavât", 21 (6339).
"Kur'ân", 29.	"Deavât", 22 (6340).
"Kur'ân", 30.	"Teheccüd", 13 (1145), "Deavât", 14 (6321), "Tevhîd", 35 (7494).
"Kur'ân", 47.	"Mevâkit", 31 (585).

On Altıncı Kitap: Kitâbu'l-Cenâiz

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Cenâiz", 2.	"Cenâiz", 8 (1253).
"Cenâiz", 5.	"Cenâiz", 24 (1273). Mevkûf.
"Cenâiz", 14.	"Buhâri, "Cenâiz", 4 (1245), "Cenâiz", 64 (1333).
"Cenâiz", 37.	"Cenâiz", 32 (1289).
"Cenâiz", 38.	"Eymân", 9 (6656).

"Cenâiz", 47.	"Cenâiz", 89 (1379).
"Cenâiz", 50.	"Tevhîd", 35 (7504).
"Cenâiz", 51.	"Tevhîd", 35 (7506).
"Cenâiz", 53.	"Fiten", 22 (7115).
"Cenâiz", 54.	"Rikâk", 42 (6512).

On Yedinci Kitap: Kitâbu'z-Zekât

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Zekât", 1.	"Zekât", 32 (1447).
"Zekât", 2.	"Zekât", 42 (1459), "Zekât", 55 (1484).
"Zekât", 49.	"Zekât", 59 (1490), "Hibe", 30 (2623), "Hibe", 37 (2636), "Cihâd", 119 (2970), "Cihâd", 119 (3003).
"Zekât", 50.	"Cihâd", 119 (2971), "Cihâd", 137 (3002).
"Zekât", 52.	"Zekât", 71 (1504).
"Zekât", 53.	"Zekât", 73 (1506).

On Sekizinci Kitap: Kitâbu's-Sıyâm

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Sıyâm", 1.	"Savm", 11 (1906).
"Sıyâm", 2.	"Savm", 11 (1907).
"Sıyâm", 6.	"Savm", 45 (1957).
"Sıyâm", 12.	"Savm", 22 (1925-1926), "Savm", 25 (1931-1932).
"Sıyâm", 14.	"Savm", 24 (1928).
"Sıyâm", 21.	"Savm", 34 (1944).
"Sıyâm", 23.	"Savm", 37 (1947).
"Sıyâm", 33.	"Savm", 69 (2002).
"Sıyâm", 34.	"Savm", 69 (2003).
"Sıyâm", 38.	"Savm", 48 (1962).
"Sıyâm", 56.	"Savm", 52 (1969).
"Sıyâm", 57.	"Savm", 2 (1894).
"Sıyâm", 58.	"Savm", 2 (1894).

Buhârî’deki rivâyet son iki rivâyetin birleşimi gibidir.

On Dokuzuncu Kitap: Kitâbu’l-İ’tikâf

Muvatta’	Sahih-i Buhârî
“İ’tikâf”, 7.	“İ’tikâf”, 7 (2034).
“İ’tikâf”, 9.	“İ’tikâf”, 1 (2027).
“İ’tikâf”, 14.	“Leyletü’l-kadr”, 2 (2015).

Yirminci Kitap: Kitâbu’l-Hac

Muvatta’	Sahih-i Buhârî
“Hac”, 4.	“Cezâüs’s-sayd”, 14 (1840).
“Hac”, 8.	“Hac”, 21 (1542), “Cezâüs’s-sayd”, 13 (1838), “Libâs”, 13 (5803).
“Hac”, 9.	“Libâs”, 37 (5852).
“Hac”, 17.	“Hac”, 18 (1539).
“Hac”, 22.	“Hac”, 8 (1525).
“Hac”, 28.	“Hac”, 26 (1549).
“Hac”, 30.	“Hac”, 20 (1541).
“Hac”, 31.	“Vudû’”, 30 (166), “Libâs”, 37 (5851).
“Hac”, 36.	“Hac”, 34 (1562), “Megâzî”, 77 (4408).
“Hac”, 43.	“İdeyn”, 12 (970), “Hac”, 86 (1659).
“Hac”, 51.	“Hac”, 109 (1700), “Vekâlet”, 114 (2317).
“Hac”, 65.	“Umre”, 1 (1773).
“Hac”, 76.	“Cihâd”, 88 (2914), “Zebâih”, 10 (5490).
“Hac”, 78.	“Zebâih”, 10 (5491).
“Hac”, 83.	“Cezâüs’s-sayd”, 6 (1825), “Hibe”, 6 (2573).
“Hac”, 88.	“Cezâüs’s-sayd”, 7 (1826), “Bed’ü’l-halk”, 16 (3315).
“Hac”, 97.	“Hac”, 1 (1513), “Cezâüs’s-sayd”, 24 (1855).

"Hac", 99.	"Muhsar", 1 (1806), "Muhsar", 4 (1813), "Megâzî", 35 (4183).
"Hac", 104.	"Hac", 42 (1583), "Ehâdisü'l-enbiyâ", 10 (3368), "Tefsîr/Bakara", 10 (4484).
"Hac", 123.	"Salât", 78 (464), "Hac", 64 (1619), "Hac", 71 (1626), "Hac", 74 (1633), "Tefsîr/Tûr", 1 (4853).
"Hac", 129.	"Umre", 10 (1790), "Tefsîr/Bakara", 21 (4495).
"Hac", 132.	"Hac", 88 (1661), "Savm", 65 (1988), "Eşribe", 17 (5618) atf.
"Hac", 139.	"Hac", 103 (1689), "Vesâyâ", 12 (2755), "Edeb", 95 (6160).
"Hac", 176.	"Hac", 92 (1666).
"Hac", 179.	"Hac", 115 (1709), "Cihâd", 105 (2952).
"Hac", 180.	"Hac", 34 (1566), "Hac", 126 (1725), "Libâs", 69 (5916).
"Hac", 184.	"Hac", 127 (1727).
"Hac", 193.	"Salât", 96 (505).
"Hac", 194.	"Hac", 87 (1660), "Hac", 90 (1663).
"Hac", 197.	"Vudû", 6 (139), "Hac", 95 (1672).
"Hac", 198.	"Megâzî", 77 (4414).
"Hac", 206.	"Hac", 14 (1532).
"Hac", 223.	"Hac", 31 (1556), "Hac", 77 (1638), "Megâzî", 77 (4395).

"Hac", 224.	"Hac", 81 (1650).
"Hac", 225.	"Hac", 145 (1757).
"Hac", 226.	"Hayz", 27 (328).
"Hac", 238.	"Muhsar", 5 (1814).
"Hac", 242.	"İlim", 23 (83), "Hac", 131 (1736).
"Hac", 243.	"Umre", 12 (1797), "Deavât", 52 (6385).
"Hac", 247.	"Cezâü's-sayd", 18 (1846), "Cihâd", 169 (3044), "Megâzî", 48 (4286), "Libâs", 17 (5808).
"Hac", 255.	"Savm", 68 (1999). Mevkûf.

Yirmi Birinci Kitap: Kitâbu'l-Cihâd

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Cihâd", 2.	"Fardu'l-humus", 8 (3123), "Tevhîd", 28 (7457), "Tevhîd", 30 (7463).
"Cihâd", 3.	"Müsâkât", 12 (2371), "Cihâd", 48 (2860), "Menâkib", 28 (3646), "Tefsîr/Zilzâl", 1 (4962), "Tefsîr/Zilzâl", 2 (4963), "İ'tisâm", 24 (7356).
"Cihâd", 5.	"Ahkâm", 43 (7199-7200).
"Cihâd", 7.	"Cihâd", 129 (2990).
"Cihâd", 15.	"Fardu'l-humus", 14 (3134).
"Cihâd", 18.	"Buyû", 37 (2100), "Fardu'l-humus", 18 (3142), "Megâzî", 54 (4321).
"Cihâd", 25.	"Megâzî", 38 (4234), "Eymân", 33 (6707).
"Cihâd", 27.	"Temennâ", 1 (7227).
"Cihâd", 28.	"Cihâd", 28 (2826).
"Cihâd", 29.	"Cihâd", 10 (2803).
"Cihâd", 39.	"Cihâd", 3 (2788-2789),

	"İsti'zân", 39 (6282-6283), "Ta'bir", 12 (7001-7002).
"Cihâd", 44.	"Cihâd", 43 (2849).
"Cihâd", 45.	"Salât", 41 (420).
"Cihâd", 48.	"Cihâd", 102 (2945), "Megâzî", 38 (4197).
"Cihâd", 49	"Savm", 4 (1897).

Yirmi İkinci Kitap: Kitâbu'n-Nüzûr ve'l-Eymân

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Nüzûr", 1.	"Vesâyâ", 19 (2761).
"Nüzûr", 8.	"Eymân", 28 (6696), "Eymân", 31 (6700).
"Nüzûr", 14.	"Eymân", 4 (6646).

Yirmi Üçüncü Kitap: Kitâbu'd-Dahâyâ

Yirmi Dördüncü Kitap: Kitâbu'z-Zebâih

Yirmi Beşinci Kitap: Kitâbu's-Sayd

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Sayd", 13.	"Zebâih", 29 (5530). "Zebâih", 28 (5527) işaret.

Yirmi Altıncı Kitap: Kitâbu'l-Akîka

Yirmi Yedinci Kitap: Kitâbu'l-Ferâiz

Yirmi Sekizinci Kitap: Kitâbu'n-Nikâh

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Nikâh", 8.	"Vekâlet", 10 (2310), "Nikâh", 41 (5135), "Tevhid", 21 (7417).
"Nikâh", 20.	"Nikâh", 28 (5109).
"Nikâh", 24.	"Nikâh", 29 (5112).
"Nikâh", 25.	"Nikâh", 43 (5138), "İkrâh", 3 (6945).
"Nikâh", 41.	"Megâzî", 38 (4216), "Zebâih", 28 (5523).
"Nikâh", 47.	"Nikâh", 55 (5153).
"Nikâh", 49.	"Nikâh", 72 (5173).
"Nikâh", 50.	"Nikâh", 73 (5177).

	Mevkûf (Aslen merfû').
"Nikâh", 51.	"Buyû'", 30 (2092), "Et'ime", 4 (5379), "Et'ime", 36 (5436), "Et'ime", 37 (5437), "Et'ime", 38 (5439).

Yirmi Dokuzuncu Kitap: Kitâbu't-Talâk

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Talâk", 18.	"Talâk", 21 (5291). Mevkûf.
"Talâk", 24.	"Talâk", 23 (Rakamsız). Maktû'.
"Talâk", 25.	"Nikâh", 19 (5097), "Talâk", 14 (5279).
"Talâk", 34.	"Talâk", 4 (5259), "Talâk", 29 (5308).
"Talâk", 35.	"Talâk", 35 (5315), "Ferâiz", 17 (6748).
"Talâk", 53.	"Talâk", 1 (5251).
"Talâk", 63.	"Talâk", 41 (5321-5322). Mevkûf.
"Talâk", 85	"Talâk", 39 (5320).
"Talâk", 95	"İtk", 13 (2542), "Nikâh", 97 (5210).
"Talâk", 101, 102, 103	"Cenâiz", 30 (1281-1282), "Talâk", 46 (5334-5337).

Otuzuncu Kitap: Kitâbu'r-Radâ'

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Radâ'", 1.	"Şehâdât", 7 (2646), "Fardu'l-humus", 4 (3105), "Nikâh", 21 (5099).
"Radâ'", 2.	"Nikâh", 118 (5239).
"Radâ'", 3	"Nikâh", 23 (5103).

Otuz Birinci Kitap: Kitâbu'l-Buyû'

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Buyû'", 2.	"Müsâkât", 17 (2379). Mevkûf.
"Buyû'", 9.	"Buyû'", 90 (2204), "Şurût", 2 (2716).

"Buyû", 10.	"Buyû", 85 (2194).
"Buyû", 11.	"Zekât", 58 (1488), "Buyû", 87 (2198).
"Buyû", 14.	"Buyû", 82 (2188).
"Buyû", 14 (2)	"Buyû", 83 (2190), "Müsâkât", 17 (2382).
"Buyû", 21.	"Buyû", 89 (2201-2202), "Vekâlet", 3 (2302-2303), "Megâzi", 39 (4244-4245).
"Buyû", 23.	"Buyû", 75 (2171), "Buyû", 82 (2185).
"Buyû", 24.	"Buyû", 82 (2186).
"Buyû", 30.	"Buyû", 78 (2177).
"Buyû", 38.	"Buyû", 76 (2174).
"Buyû", 40.	"Buyû", 51 (2126), "Buyû", 55 (2136).
"Buyû", 41.	"Buyû", 55 (2136).
"Buyû", 62.	"Buyû", 61 (2143).
"Buyû", 68.	"Buyû", 113 (2237), "İcâzet", 20 (2282).
"Buyû", 76.	"Buyû", 63 (2146).
"Buyû", 79.	"Buyû", 44 (2111).
"Buyû", 84	"Havâlât", 1 (2287).
"Buyû", 95.	"Buyû", 58 (2139), "Buyû", 71 (2165).
"Buyû", 96.	"Buyû", 64 (2150).
"Buyû", 97.	"Buyû", 60 (2142), "Hiyel", 6 (6963).
"Buyû", 98.	"Buyû", 48 (2117), "Hiyel", 7 (6964).

Otuz İkinci Kitap: Kitâbu'l-Kırâd

Otuz Üçüncü Kitap: Kitâbu'l-Müsâkât

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Müsâkât", 1.	"Şurût", 14 (2730).

Otuz Dördüncü Kitap: Kitâbu Kirâi'l-Arz

Muvatta'	Sahih-i Buhari
"Kirâü'l-arz", 1.	"Megâzi", 12 (4012-4013).

Otuz Beşinci Kitap: Kitâbu'ş-Şuf'a

Otuz Altıncı Kitap: Kitâbu'l-Akdiyye

Muvatta'	Sahih-i Buhari
"Akdiyye", 1.	"Şehâdât", 27 (2680), "Ahkâm", 20 (7169).
"Akdiyye", 20.	"Buyû'", 3 (2053), "Vesâyâ", 4 (2745), "Megâzi", 53 (4303), "Ferâiz", 18 (6749), "Ahkâm", 29 (7182).
"Akdiyye", 29.	"Müsâkât", 2 (2353), "Hiyel", 5 (6962).
"Akdiyye", 32.	"Mezâlim", 20 (2463).
"Akdiyye", 39.	"Hibe", 12 (2586).
"Akdiyye", 46.	"Müsâkât", 12 (2372), "Lukata", 4 (2429).
"Akdiyye", 53.	"Vesâyâ", 19 (2760).

Otuz Yedinci Kitap: Kitâbu'l-Vasiyyet

Muvatta'	Sahih-i Buhari
"Vasiyyet", 1.	"Vesâyâ", 1 (2738).
"Vasiyyet", 4.	"Cenâiz", 36 (1295).

Otuz Sekizinci Kitap: Kitâbu'l-Itk ve'l-Velâ

Muvatta'	Sahih-i Buhari
"Itk", 1.	"Itk", 3 (2522).
"Itk", 17.	"Buyû'", 73 (2168), "Şurût", 13 (2729).
"Itk", 18.	"Buyû'", 73 (2169), "Mükâteb", 2 (2562), "Ferâiz", 19 (6752), "Ferâiz", 22 (6757).
"Itk", 19.	"Salât", 70 (456), "Mükâteb", 4 (2564).

Otuz Dokuzuncu Kitap: Kitâbu'l-Mükâteb

Kırkıncı Kitap: Kitâbu'l-Müdebber

Kırk Birinci Kitap: Kitâbu'l-Hudûd

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Hudûd", 1.	"Menâkıb", 26 (3635), "Hudûd", 37(6841).
"Hudûd", 6.	"Eymân", 3 (6633-6634), "Hudûd", 38 (6842-6843).
"Hudûd", 14.	"Buyû'", 66 (2153-2154), "Hudûd", 35 (6837-6838).
"Hudûd", 21.	"Hudûd", 13 (6795).

Kırk İkinci Kitap: Kitâbu'l-Eşribe

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Eşribe", 9.	"Eşribe", 4 (5585).
"Eşribe", 11.	"Eşribe", 1 (5575).
"Eşribe", 13.	"Eşribe", 3 (5582), "Ahbâru'l-âhâd", 1 (7253). Mevkûf.

Kırk Üçüncü Kitap: Kitâbu'l-Ukûl

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Ukûl", 5.	"Tıb", 45 (5759), "Diyât", 25 (6904).
"Ukûl", 12.	"Zekât", 66 (1499).

Kırk Dördüncü Kitap: Kitâbu'l-Kasâme

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Kasâme", 1.	"Ahkâm", 38 (7192).

Kırk Beşinci Kitap: Kitâbu'l-Câmi'

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Câmi'", 1.	"Buyû'", 53 (2130), "Keffârâtü'l-eymân", 5 (6714), "İ'tisâm", 16 (7331).
"Câmi'", 4.	"Ahkâm", 45 (7209), "Ahkâm", 47 (7211), "İ'tisâm", 16 (7322).
"Câmi'", 5.	"Fedâilü'l-Medîne", 2 (1871).

"Câmi", 7.	"Fedâilü'l-Medîne", 5 (1875).
"Câmi", 10.	"Ehâdisü'l-enbiyâ", 10 (3367), "Megâzî", 27 (4084), "İ'tisâm", 16 (7333).
"Câmi", 11.	"Fedâilü'l-Medîne", 4 (1873).
"Câmi", 14.	"Menâkıbu'l-Ensâr", 46 (3926), "Merdâ", 8 (5654), "Merdâ", 22 (5677).
"Câmi", 16.	"Fedâilü'l-Medîne", 9 (1880), "Tıb", 30 (5731), "Fiten", 27 (7133).
"Câmi", 22.	"Tıb", 30 (5729).
"Câmi", 23.	"Ehâdisü'l-enbiyâ", 54 (3473).
"Câmi", 24.	"Tıb", 30 (5730), "Hiyel", 13 (6973).

Kırk Altıncı Kitap: Kitâbu'l-Kader

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Kader", 7.	"Kader", 4 (6601).

Kırk Yedinci Kitap: Kitâbu Husni'l-Huluk

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Husnü'l-huluk", 2.	"Menâkıb", 23 (3560), "Edeb", 80 (6126).
"Husnü'l-huluk", 10.	"İmân", 16 (24).
"Husnü'l-huluk", 12.	"Edeb", 76 (6114).
"Husnü'l-huluk", 13.	"Edeb", 62 (6077).
"Husnü'l-huluk", 14.	"Edeb", 61 (6076).
"Husnü'l-huluk", 15.	"Edeb", 58 (6066).

Kırk Sekizinci Kitap: Kitâbu'l-Libâs

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Libâs", 10.	"Libâs", 5 (5788).
"Libâs", 11.	"Libâs", 1 (5783).
"Libâs", 14.	"Libâs", 40 (5855).
"Libâs", 15.	"Libâs", 39 (5856).
"Libâs", 17.	"Libâs", 21 (5821).

"Libâs", 18.	"Cumua", 7 (886), "Hibe", 27 (2612).
--------------	---

Kırk Dokuzuncu Kitap: Kitâbu Sıfati'n-Nebî

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Sıfatü'n-nebî", 1.	"Menâkıb", 23 (3548), "Libâs", 68 (5900).
"Sıfatü'n-nebî", 2.	"Libâs", 68 (5902), "Ta'bir", 11 (6999).
"Sıfatü'n-nebî", 7.	"Zekât", 53 (1479).
"Sıfatü'n-nebî", 9.	"Et'ime", 12 (5396).
"Sıfatü'n-nebî", 11.	"Eşribe", 28 (5634).
"Sıfatü'n-nebî", 17.	"Eşribe", 18 (5619).
"Sıfatü'n-nebî", 18.	"Mezâlim", 12 (2451), "Hibe", 22 (2602), "Hibe", 23 (2605), "Eşribe" 19 (5620).
"Sıfatü'n-nebî", 19.	"Salât", 43 (422), "Menâkıb", 25 (3578), "Et'ime", 6 (5381), "Eymân", 22 (6688).
"Sıfatü'n-nebî", 20.	"Et'ime", 11 (5392).
"Sıfatü'n-nebî", 22.	"Edeb", 85 (6135).
"Sıfatü'n-nebî", 23.	"Müsâkât", 9 (2363), "Mezâlim", 23 (2466), "Edeb", 27 (6009).
"Sıfatü'n-nebî", 24.	"Şerike", 1 (2483), "Megâzî", 65 (4360).
"Sıfatü'n-nebî", 32.	"Et'ime", 3 (5378).
"Sıfatü'n-nebî", 37.	"Libâs", 47 (5867).
"Sıfatü'n-nebî", 39.	"Cihâd", 139 (3005).

Ellinci Kitap: Kitâbu'l-Ayn

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Ayn", 7.	"Merdâ", 1 (5645).
"Ayn", 10.	"Fedâilü'l-Kur'ân", 14 (5016).
"Ayn", 15.	"Tıp", 28 (5724).

"Ayn", 16.	"Tıb", 28 (5723).
------------	-------------------

Elli Birinci Kitap: Kitâbu's-Şi'r

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Şi'r", 2.	"Ehâdisü'l-enbiyâ", 54 (3468), "Libâs", 83 (5932).

Elli İkinci Kitap: Kitâbu'r-Rü'yâ

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Rü'yâ", 1	"Ta'bir", 1 (6983).

Elli Üçüncü Kitap: Kitâbu's-Selâm (2/4)

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Selâm", 3.	"İsti'zân", 22 (6257), "İstîtâbe", 4 (6928).
"Selâm", 4.	"İlim", 8 (66), "Salât", 84 (474).

Elli Dördüncü Kitap: Kitâbu'l-İsti'zân

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"İsti'zân", 8.	"Buyû'", 40 (2105), "Nikâh", 77 (5181), "Libâs", 95 (5961).
"İsti'zân", 10.	"Zebâih", 33 (5537). "Et'ime", 14 (5400) işâret.
"İsti'zân", 12.	"Müzâraa", 3 (2323).
"İsti'zân", 13.	"Zebâih", 6 (5482).
"İsti'zân", 14.	"Bed'ü'l-halk", 13 (3323).
"İsti'zân", 15.	"Bed'ü'l-halk", 13 (3301).
"İsti'zân", 16.	"İmân", 12 (19), "Bed'ü'l-halk", 15 (3300), "Fiten", 14 (7088).
"İsti'zân", 17.	"Lukata", 8 (2435).
"İsti'zân", 20.	"Vudû'", 67 (235), "Vudû'", 67 (236), "Zebâih", 34 (5540).
"İsti'zân", 21.	"Cihâd", 47 (2859), "Nikâh", 18 (5095).

"İsti'zân", 22.	"Nikâh", 18 (5093).
"İsti'zân", 26.	"Buyû", 39 (2102), "Buyû", 95 (2210).
"İsti'zân", 29.	"Bed'ü'l-halk", 11 (3279).
"İsti'zân", 37.	"Taksîrû's-salât", 4 (1088).
"İsti'zân", 39.	"Umre", 19 (1804), "Cihâd", 136 (3001), "Et'ime", 30 (5429).
"İsti'zân", 43	"İtk", 16 (2546).

Elli Beşinci Kitap: Kitâbu'l-Bey'at

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Bey'at", 1.	"Ahkâm", 43 (7202).
"Bey'at", 3.	"İ'tisâm", 0 (7272). Mevkûf.

Elli Altıncı Kitap: Kitâbu'l-Kelâm

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Kelâm", 1.	"Edeb", 73 (6104).
"Kelâm", 7.	"Tıp", 51 (5767).
"Kelâm", 14.	"İsti'zân", 45 (6288).
"Kelâm", 27.	"Ferâiz", 3 (6730).
"Kelâm", 28.	"Vesâyâ", 32 (2776), "Fardu'l-humus", 3 (3096), "Ferâiz", 3 (6729).

Elli Yedinci Kitap: Kitâbu Cehennem

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Cehennem", 1.	"Bed'ü'l-halk", 10 (3265).

Elli Sekizinci Kitap: Kitâbu's-Sadaka

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
"Sadaka", 2.	"Zekât", 44 (1461), "Vekâlet", 15 (2318), "Vesâyâ", 10 (2752), "Vesâyâ", 26 (2769), "Tefsîr/Âl-i İmrân", 5 (4554), "Eşribe", 13 (5611).
"Sadaka", 7.	"Zekât", 50 (1469).

"Sadaka", 8.	"Zekât", 18 (1429).
"Sadaka", 10.	"Zekât", 50 (1470).

Elli Dokuzuncu Kitap: Kitâbu'l-İlm**Altmışuncu Kitap: Kitâbu Da'veti'l-Mazlûm**

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Da'vetû'l-mazlûm", 1.	"Cihâd", 180 (3059). Mevkûf.

Altmış Birinci Kitap: Kitâbu Esmâi'n-Nebî

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Esmâü'n-nebî", 1.	"Menâkıb", 17 (3532).

1.2. Şeybânî Nüshasında Bulunan Rivâyetler

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Cenâiz", 12 (321).	"Salât", 55 (437). Leysî nüshasında ("Câmi", 17) da farklı sened ve kısmen benzer metinle Abdullâh b. Mesleme'den semâ yoluyla nakledilmiştir.
"Dahâyâ", 5 (641).	"Zebâih", 19 (5505).
"Siyer", 1 (866).	"Fiten", 7 (7070).
"Siyer", 9 (875).	"İsti'zân", 31 (6269).
"Siyer", 41 (935).	"Edeb", 28 (6014).
"Siyer", 47 (944).	"Megâzî", 87 (4469).
"Siyâm", 47 (945).	"Menâkıbu'l-Ensâr", 45 (3904).
"Siyer", 56 (964).	"İlim", 50 (131).
"Siyer", 57 (983).	"İmân", 41 (54), "Nikâh", 5 (5070).
"Siyer", 59 (992).	"Ahkâm", 1 (7138).
"Siyer", 59 (993).	"Edeb", 99 (6178).
"Siyer", 59 (996).	"İ'tisâm", 2 (7288).
"Siyer", 60 (1008).	"İcâre", 9 (2269).

1.3. Ebû Mus'ab Nüshasında Bulunan Rivâyetler

Muvatta'	Sahih-i Buhâri
"Siyâm", 8 (794).	"Savm", 33 (1943).
"Câmi", 17 (1915).	"Edeb", 25 (6006).
"Câmi", 17 (1916).	"Nafakât", 1 (5353),

	"Edeb", 26 (6007).
"Câmi'", 26 (1936).	"Et'ime", 12 (5394).
"Câmi'", 30 (1947).	"Cenâiz", 70 (1341).
"Câmi'", 31 (1964).	"Cihâd", 19 (2814), "Megâzî", 28 (4095).
"Câmi'", 77 (2119).	"Salât", 53 (433), "Megâzî", 80 (4420), "Tefsîr/Hicr", 2 (4702).
"Câmi'", 78 (2120).	"Tefsîr/Ra'd", 1 (4697). Mevkûf
"Câmi'", 78 (2124).	"Fardu'l-humus", 19 (3149), "Libâs", 18 (5809), "Edeb", 68 (6088).
"Akdiyye", 5 (2890).	"Talâk", 26 (5305), "Hudûd", 41 (6847).

1.4. Hadesânî Nüshasında Bulunan Rivâyetler

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
No: 817 sonrası.	"İlim", 34 (100).

1.5. İbnü'l-Kâsım Nüshasında Bulunan Rivâyetler

Muvatta'	Sahîh-i Buhârî
No: 370	"Hibe", 35 (2629).

1.6. Sekiz Muvatta' Nüshasında Bulunamayan Rivâyetler

Buhârî'nin Mâlik'ten naklettiği 29 (mükerrerleriyle 35) rivâyet *Muvatta'* nüshalarında bulunamamış olup şunlardır:

- ((1. "İmân", 15 (22). 2. "İmân", 31 (41). Muallak. 3. "İlim", 42 (118). 4. "Hac", 40 (1575). 5. "Cezâü's-sayd", 7 (1831). 6. "Müzâraa", 14 (2334/mevkûf); "Fardu'l-humus", 9 (3125); "Megâzî", 38 (4236). 7. "Müsâkât", 9 (2365). 8. "Mezâlim", 19 (2462/mevkûf). 9. "İtk", 20 (2559). 10. "Cihâd", 94 (2925). 11. "Fardu'l-humus", 1 (3094). 12. "Bed'ü'l-halk", 8 (3256). 13. "Bed'ü'l-halk", 16 (3319). 14. "Ehâdisü'l-enbiyâ", 19 (3387); "Ta'bîr", 9 (6992). 15. "Menâkibu'l-Ensâr", 19 (3812). 16. "Menâkibu'l-Ensâr", 46 (3928/mevkûf). 17. "Megâzî", 35 (4160-4161/mevkûf). 18. "Tefsîr"/Muttaffifin", 1 (4938). 19. "Nikâh", 80 (5184). 20. "Nafakât", 1 (5352). 21. "Deavât", 13 (6320); "Tevhîd", 13 (7393). 22. "Rikâk", 7 (6427). 23. "Rikâk", 28 (6487). 24. "Rikâk", 30 (6490). 25. "Rikâk", 48 (6534). 26. "Rikâk", 51 (6549); "Tevhîd", 38

(7518). 27. “Keffârât”, 5 (6713/mevkûf). 28. “Ahkâm”, 43 (7207/mevkûf). 29. “Tevhîd”, 19 (7412).))

Buhârî, *el-Muvatta'*nın 61 bölümünden sadece 9 tanesinden hadis nakletmemiştir. Bu bölümler; Dahâyâ, Zebâih, Akîka, Ferâiz, Kırâd, Şuf'a, Mükâteb, Müdebber ve İlim'dir. Dahâyâ 13, Zebâih 9, Akîka 7, Ferâiz 16, Kırâd 16, Şuf'a 4, Mükâteb 15, Müdebber 8, İlim 1 rivâyet içermektedir. Dolayısıyla Buhârî'nin *el-Muvatta'*nın çok sayıda hadis içeren ana bölümlerinden hadis rivâyet ettiğini ve sadece bazı kısa bölümlerinden hadis almadığını söylemek mümkündür.

Buhârî aynı şekilde *es-Sahîh*'inin 97 bölümünden 10 tanesinde Mâlik'ten hadis rivâyet etmemiştir. Bu bölümler; Havf (12. Kitap), Sücûdu'l-Kur'ân (17. Kitap), Selem (35. Kitap), Şuf'a (36. Kitap), Kefâlet (39. Kitap), İstikrâz (43. Kitap), Rehin (48. Kitap), Sulh (53. Kitap), Akîka (71. Kitap), Edâhî (73. Kitap)'dir. Bu bölümler genel olarak kısa ve az sayıda hadis içeren bölümlerdir.

Bu iki durum, *el-Muvatta'*nın *es-Sahîh*'in çok önemli bir kaynağı olduğunu hatta bu eserin ana eksenini oluşturduğunu ortaya koymaktadır.⁹ *es-Sahîh*'in özünü teşkil eden mükerrerleri hâriç 416 hadisin 395 tanesi merfû', 20 tanesi mevkûf ve 1 tanesi maktû'dur.

İmâm Buhârî, *el-Muvatta'*dan çok sayıda hadis aldığı gibi *es-Sahîh*'in kitap ve bab başlıkları konusunda da yer yer ondan esinlenmiş gibidir.¹⁰ Buhârî'nin *el-Muvatta'*nın “Vukûtu's-salât” kitabından aldığı hadisleri -biri hâriç- “Mevâkîtu's-salât”, “Cumua” kitabından aldığı hadisleri “Cumua”, “Siyâm” kitabından aldığı hadisleri “Savm” kitabında zikretmesi bu duruma örnektir. Ancak Buhârî'nin kimi zaman *el-Muvatta'*da bir kitap başlığı altında zikredilen hadisleri farklı kitap başlıkları altında bölerek zikretmesi bu konuda Buhârî'nin *el-Muvatta'*yı esas almadığını göstermektedir. *el-Muvatta'*da “Tahâret” başlığı altında kaydedilen rivâyetleri Buhârî'nin “Vudû”, “Gusl”, “Teyemmüm” ve “Hayz” başlıkları altında sınıflandırması bu durumun açık bir göstergesidir. *es-Sahîh*'te, *el-Muvatta'*da “Salât”

⁹ Nitekim Sezgin de “*el-Muvatta'*”, anlaşıldığına göre, *Sahîh'e* en çok malzeme bahşeden musannaf hadis kitabı olmuştur.” demektedir. Bk. Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları*, 305.

¹⁰ Sezgin bu hususta şunları söylemektedir: “*Sahîh*'in senedlerinde İmam Mâlik'in adını ihtiva eden hadislerin çok zaman *Muvatta'*'ın aynı veya ilgili bâblarında bulunmuş olması ilk nazarda Buhârî'nin doğrudan doğruya *Muvatta'*'ı kaynak olarak kullandığı zehabını uyandırıyor. Fakat bir hadis kitabının -rivâyet zincirlerinden faydalanarak- kaynaklarını araştırma hususunda girişilen bir deneme Buhârî'nin, umumiyetle, doğrudan doğruya *Muvatta'*'a kaynak olarak başvurmadığı daha ziyade, *Muvatta'*'dan iktibas eden şeyhlerinin kitaplarından faydalandığı neticesini ortaya koymaktadır.” Bk. Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları*, s. 305.

başlığı altında zikredilen hadislerin “Ezân”, “Kıble” başlığı altında serdedilen hadislerin “Salât”, “Sadaka” başlığı altında kaydedilen hadislerin “Zekât” kitaplarında zikredilmesi ise Buhârî'nin kimi zaman Mâlik'ten tamamen farklı başlıklar tercih ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla Buhârî kitabının mihverini oluşturduğu *el-Muvatta'* rivâyetlerini –zaman zaman Mâlik'ten esinlenmiş izlenimi vermekle birlikte– kendi tasarladığı bir tertip ve başlıklandırma ile sunmuş, Mâlik'in aksine çoğu zaman oldukça uzun ve kendine has başlıklar tercih etmiştir.

2. Buhârî'nin Mâlik'ten Rivâyetlerine Ait Tarikler

Buhârî, Mâlik'in rivâyetlerini –senedlerin kendisinden Mâlik'e kadarki kısmı itibariyle– 32 farklı yolla almıştır. Bunlar içerisinde en çok Abdullâh b. Yûsuf tarihini kullanmıştır. Bu bölümde, bahsi geçen tarikler belirtilecek ve bunlardan gelen rivâyetlerin *el-Câmi 'u's-sahîh'*teki müselsel numaraları kaydedilecektir.

Buhârî, Mâlik'ten doğrudan ve aracılı olmak üzere iki şekilde rivâyette bulunmuştur. Buhârî'nin doğrudan Mâlik'ten naklettiği tek bir rivâyet olup o da muallaktır. Aracılı rivâyetlerine gelince; Buhârî'nin kendilerinden Mâlik'in rivâyetlerini aldığı hocalarının kimisi hadisleri doğrudan Mâlik'ten, kimisi Mâlik'in talebelerinden, kimisi de Mâlik'in talebelerinin talebelerinden nakletmişlerdir. Sıralama, bu durum dikkate alınarak yapılacak ve bu dört gruptan herbirine ait (varsa) râviler naklettikleri hadis sayısına göre sıralanacaktır.

2.1. Buhârî'nin Doğrudan Mâlik'ten Rivâyeti

Buhârî, *el-Câmi 'u's-sahîh'*in 41 numaralı hadisini muallak bir senedle doğrudan Mâlik'ten rivâyet etmiştir. Bu hadisi muttasıl olarak nakleden muhaddisler de vardır.¹¹

2.2. Buhârî'nin Mâlik'in Talebelerinden Rivâyetleri

Bu kategoride 14 râvî bulunmaktadır.

2.2.1. Abdullâh b. Yûsuf et-Tinnîsî (ö. 218/833) Tarîki

Zehebî'nin şeyh, imâm, hâfız ve mutkin olarak tavsîf ettiği Tinnîsî, Mâlik'in önde gelen talebelerindedir. Nitekim Yahyâ b. Maîn, “Muvatta rivâyeti konusunda insanların en güvenilir olanları; Abdullâh b. Yûsuf ve Ka'nebi'dir.” demiştir.¹² *el-*

¹¹ İbn Hacer, *Fethü'l-Bârî şerhu Şahîhi'l-Buhârî* (Beyrût: Dârü'l-ma'rife, 1379) 1: 98-99; Bedrüddin el-Aynî, *'Umdetü'l-kârî şerhu Şahîhi'l-Buhârî* (Beyrût: Dârü ihyâi't-türâsî'l-Arabî, ts.), 1: 250.

¹² Zehebî, Ebü Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ahmed, *Siyerü'l âlami'n-nübelâ* (Beyrût: Müessesetü'r-risâle, 1985), 10: 357-358.

Câmi'ü's-sahîh'te Abdullâh b. Yûsuf et-Tinnîsî'den 287 rivâyet bulunmaktadır. Bu rivâyetlerin hepsinde Abdullâh b. Yûsuf ismi tam olarak verilmektedir. İlgili rivâyetlerin *Sahîh-i Buhârî*'nin Muhammed Fuâd Abdülbâkî neşrindeki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

2	24	145	162	166	169	172	185	193	207	209	212	222	223	248
282	290	295	306	307	328	334	350	358	380	403	406	407	418	420
422	444	445	464	474	493	505	510	513	516	551	552	555	580	585
608	609	611	615	618	620	644	645	666	679	684	688	689	703	763
765	780	781	785	796	867	869	877	879	881	886	887	937	990	1019
1053	1118	1119	1128	1129	1142	1147	1170	1164	1190	1195	1198	1224	1225	1228
1232	1289	1295	1333	1447	1459	1461	1469	1470	1490	1499	1504	1506	1513	1525
1532	1539	1543	1549	1562	1566	1626	1638	1650	1659	1660	1666	1672	1689	1700
1709	1725	1727	1736	1757	1773	1790	1797	1806	1814	1825	1826	1840	1846	1871
1873	1875	1943	1944	1957	1962	1969	1988	1990	1999	2009	2015	2034	2092	2102
2105	2111	2117	2126	2143	2150	2165	2168	2169	2174	2177	2185	2186	2194	2198
2204	2210	2237	2287	2302	2310	2323	2353	2363	2371	2379	2419	2429	2435	2451
2472	2483	2522	2542	2562	2564	2586	2629	2630	2646	2716	2738	2752	2761	2769
2776	2788	2803	2826	2829	2914	3001	3002	3005	3096	3105	3134	3171	3293	3301
3323	3368	3369	3548	3560	3578	3635	3812	3926	4084	4177	4197	4321	4408	4475
4495	4535	4554	4853	5013	5016	5031	5058	5095	5097	5103	5109	5112	5135	5153
5173	5177	5197	5239	5250	5259	5334	5378	5392	5482	5523	5530	5575	5585	5645
5729	5730	5731	5767	5788	5852	5902	5925	5925	6066	6076	6077	6114	6135	6257
6288	6340	6600	6714	6749	6837	6842	6904	7001	7070	7088	7192	7202	7211	7227
7417	7463													

2.2.2. İsmâil b. [Abdullâh] Ebû Üveys (ö. 226/841) Tarîki

Buhârî'nin, *el-Câmi'ü's-sahîh*'inde, biraz zayıf bir râvî olarak nitelenen hocası¹³ İsmâil b. Ebû Üveys'ten onun da dayısı¹⁴ Mâlik'ten naklettiği 168 rivâyet bulunmaktadır. İsmâil b. Ebû Üveys, bu rivâyetlerde çoğunlukla sadece İsmâil, bazen İsmâil b. Ebû Üveys, bazen de İsmâil b. Abdullâh şeklinde zikredilmektedir. İlgili rivâyetlerin *Sahîh-i Buhârî*'deki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

22	37	46	66	76	83	100	131	183	184	235	357	382	433	505
667	716	740	741	748	860	999	1017	1038	1055	1236	1245	1253	1273	1281
1341	1379	1461	1479	1566	1619	1813	1831	1880	1931	2011	2013	2027	2136	2139
2146	2153	2171	2269	2317	2318	2365	2372	2373	2629	2678	2689	2729	2755	2760
2769	2814	2971	3003	3044	3059	3123	3202	3228	3265	3300	3319	3368	3904	4160
4244	4360	4395	4408	4469	4484	4554	4607	4962	5012	5093	5099	5138	5181	5251
5279	5290	5293	5308	5321	5352	5381	5392	5396	5439	5490	5490	5505	5582	5611
5618	5619	5620	5634	5677	5783	5803	5809	5821	5900	5916	5932	6006	6006	6009
6014	6104	6121	6135	6269	6282	6288	6304	6385	6427	6487	6490	6512	6534	6633
6656	6707	6729	6752	6795	6841	6844	6847	6904	6962	6964	7115	7138	7182	7192
7199	7224	7250	7251	7272	7288	7303	7322	7333	7356	7374	7429	7453	7457	7494

¹³ Zehebi, *Mizânü'l-i'tidâl fi nakdi'r-riçâl* (Beyrüt: Dâru'l-ma'rife, 1963), 1: 222. Ayrıca bk. İsmail Hakkı Ünal, "İsmâil b. Ebû Üveys", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2001), 23: 95.

¹⁴ Buhârî'nin *Sahîh-i Buhârî*'inde bu akrabalık bağına değinilmemiştir. Ancak Müslim'in *Şahîh*'inde yer alan 1211/122. hadîse İsmâil b. Ebû Üveys, "حَسْبِي خَالِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ" demek sûretiyle Mâlik'in dayısı olduğunu ifade etmektedir.

7504	7506	7548												
------	------	------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.2.3. Abdullâh b. Mesleme b. Ka'neb [/el-Ka'nebi] (ö. 221/836) Tarîki

Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh'*inde sika bir râvî olan ve Ka'nebi diye de anılan hocası ve Mâlik'in talebesi¹⁵ Abdullâh b. Mesleme b. Ka'neb'den 109 hadis nakletmiştir. Bu rivâyetlerin hepsinde Abdullâh b. Mesleme ismi tam olarak verilmekte, 280. rivâyette Abdullâh b. Mesleme b. Ka'neb denilmek sûretiyle kimliği daha da netleştirilmektedir. İlgili rivâyetlerin *Sahîh-i Buhârî'*deki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

19	29	54	139	280	431	437	475	521	548	579	617	659	714	735
740	782	799	827	846	861	867	895	935	992	1016	1044	1049	1052	1145
1151	1209	1429	1542	1556	1583	1633	1661	1663	1804	1855	1894	1906	1907	1925
1928	1947	2002	2003	2100	2130	2136	2142	2188	2463	2466	2546	2612	2680	2745
2769	2849	2859	2860	2945	2952	2990	3142	3279	3315	3367	3468	3569	3573	3466
4195	4303	4408	4414	4833	5221	5436	5537	5611	5724	5851	5855	5856	5867	5961
6007	6126	6158	6178	6339	6360	6403	6405	6643	6646	6730	6973	6983	6999	7133
7168	7209	7287	7331											

2.2.4. Kuteybe b. Saîd (ö. 240/855) Tarîki

Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh'*inde sika bir râvî olan hocası ve Mâlik'in talebesi¹⁶ Kuteybe b. Saîd'den toplam 21 hadis nakletmiştir. Kuteybe b. Saîd, bu rivâyetlerin yarısında tam ismiyle diğer yarısında ise sadece Kuteybe olarak zikredilmektedir. İlgili rivâyetlerin *Sahîh-i Buhârî'*deki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

652	1113	1488	2201	2282	2605	3296	3672	4129	4183	4494	4572	5379
5654	5759	6160	6462	6688	6757	6963	7486					

2.2.5. Yahyâ b. Kazea (ö. 211-220/826-835) Tarîki

Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh'*inde sika bir râvî olan hocası ve Mâlik'in talebesi¹⁷ Yahyâ b. Kazea'dan 15 hadis rivâyet etmiştir. Bu rivâyetlerin hepsinde Yahyâ b. Kazea ismi tam olarak verilmektedir. İlgili rivâyetlerin *Sahîh-i Buhârî'*deki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

2053	2382	2602	2623	4216	4286	4412	4491	5070	5305	5320	5353	6748
6945	7253											

2.2.6. Abdülazîz b. Abdullâh el-Üveysî (ö. 211-220/826-835) Tarîki

Zehebî'nin imâm ve hüccet olarak nitelediği Buhârî'nin hocası ve Mâlik'in

¹⁵ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 258-260.

¹⁶ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 11: 13, 15.

¹⁷ Yûsuf b. Abdurrahmân el-Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl fî esmâi'r-ricâl* (Beyrût: Müessesetü'r-risâle, 1980), 31: 497. Zehebî, Yahyâ'yı 211-220 hicri yılları arasında vefat edenler arasında saymaktadır. Bk. Zehebî, *Târîhü'l-İslâm* (Beyrût: Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, 1991), 15: 447.

talebesi olan Abdülazîz b. Abdullâh el-Üveysî'den¹⁸ nakledilen 8 rivâyet *el-Câmi'u's-sahîh*'te yer almaktadır. Bu rivâyetlerin hepsinde Abdülazîz b. Abdullâh ismi tam olarak verilmekte, 6088. rivâyette Abdülazîz b. Abdullâh el-Üveysî denilmek sûretiyle kimliği daha da netleştirilmektedir. İlgili rivâyetlerin *Sahîh-i Buhârî*'deki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

118	3256	3473	5184	5540	6088	6321	7393
-----	------	------	------	------	------	------	------

2.2.7. Yahyâ [b. Abdullâh] b. Bükeyr (ö. 231/845) Tarîki

Mizzî, Yahyâ b. Bükeyr'in asıl isminin Yahyâ b. Abdullâh b. Bükeyr olduğunu belirtmektedir. Ricâl âlimlerinden Ebû Hâtim ve Nesâî Yahyâ'nın sika olmadığı görüşündedir. İbn Hibbân ise onu sika râvîler arasında saymaktadır.¹⁹ Buhârî'nin hocası ve Mâlik'in talebesi olan Yahyâ'dan *el-Câmi'u's-sahîh*'te 6 rivâyet nakledilmiştir. Bu rivâyetlerin 5 tanesinde râvînin ismi Yahyâ b. Bükeyr, 1 tanesinde ise İbn Bükeyr olarak verilmiştir. İlgili rivâyetlerin *Sahîh-i Buhârî*'deki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

2629	3149	4095	4420	5315	5394
------	------	------	------	------	------

2.2.8. Ebû Nuaym [el-Fadl b. Dükeyn] (ö. 219/834) Tarîki

Zehebî'nin büyük hâfız ve şeyhülislâm diye tavsif ettiği²⁰ Buhârî'nin hocası ve Mâlik'in talebesi olan Ebû Nuaym'ın *el-Câmi'u's-sahîh*'te 5 rivâyeti bulunmaktadır. Bu rivâyetlerin hepsinde Ebû Nuaym ismi tam olarak verilmektedir. Ebû Nuaym künyeli râvînin el-Fadl b. Dükeyn olduğu Mâlik'ten nakledilmeyen 112. rivâyette açık olarak belirtilmektedir. 546. rivâyetin Ebû Nuaym'dan geldiği kesin değildir. 5 rivâyetin *Sahîh-i Buhârî*'deki müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

546	970	5429	5437	6696
-----	-----	------	------	------

2.2.9. Yahyâ b. Yahyâ [et-Temîmî el-Minkarî] (ö. 226/840) Tarîki

Buhârî, Zehebî'nin hâfız, şeyhülislâm ve Horasan'ın âlimi dediği hocası ve Mâlik'in talebesi olan Yahyâ b. Yahyâ'dan 5 hadis rivâyet etmiştir. Bu rivâyetlerin hepsinde Yahyâ b. Yahyâ ismi tam olarak verilmektedir. Yahyâ, *el-Muvatta'yı* Mâlik'e bizzat okumuştur.²¹ İlgili rivâyetlerin müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

1461	2318	2769	4554	5611
------	------	------	------	------

¹⁸ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 389. Zehebî, *Siyer*'inde onun ölüm tarihini bilmediğini ifade etmekte, *Târîh*'inde ise onu hicrî 221-220 yılları arasında ölenler içinde saymaktadır. Bk. Zehebî, *Târîhü'l-İslâm*, 15: 267.

¹⁹ Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 31: 245, 401-403.

²⁰ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 142, 151.

²¹ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 8: 512. Ayrıca bk. Halit Özkan, "Yahyâ b. Yahyâ el-Minkarî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2013), 43: 269.

2.2.10. Ebû Âsım [ed-Dahhâk b. Mahled] (ö. 212/827) Tarîki

Buhârî'nin hocası ve Mâlik'in talebesi olan ve Şeyhü'l-muhaddisîn olarak anılan Ebû Âsım'dan²² *el-Câmi'u's-sahîh*'te 4 rivâyet bulunmaktadır. Bu rivâyetlerin hepsinde râvînin ismi Ebû Âsım olarak verilmektedir. İlgili rivâyetlerin müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

359	720	5733	6700
-----	-----	------	------

2.2.11. İshâk b. Muhammed el-Fervî (ö. 226/840) Tarîki

Zehebî Fervî için, imâm, muhaddis ve âlim demektedir. Ebû Hâtim, onun sadûk olduğunu fakat gözlerini kaybettiğini, bazen rivâyetleri konusunda yanlış yönlendirmeye açık olduğunu, bununla birlikte yazdıklarının sahîh olduğunu söylemektedir. İbn Hibbân onu sikalar arasında sayarken Ebû Dâvûd ve Dârekutnî ise onun zayıf bir râvî olduğunu kaydetmektedir.²³ Mâlik'in talebesi ve Buhârî'nin hocası olan Fervî'den²⁴ *el-Câmi'u's-sahîh*'te 2 rivâyet bulunmaktadır. Bu rivâyetlerde Fervî'nin tam ismi, İshâk b. Muhammed el-Fevrî şeklinde zikredilmektedir. İlgili rivâyetlerin müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

2925	3094
------	------

2.2.12. Abdullâh b. Abdülvehhâb (ö. 228/842) Tarîki

Buhârî'nin hocası ve Mâlik'in talebesi olan Abdullâh b. Abdülvehhâb sika bir râvîdir.²⁵ Buhârî ondan sadece 2190. hadîsi rivâyet etmiştir.

2.2.1.3. Ebü'l-Velîd [Hişâm b. Abdülmelik] (ö. 227/841) Tarîki

Buhârî'nin hocası ve Mâlik'in talebesi olan Ebü'l-Velîd sika bir râvîdir.²⁶ *el-Câmi'u's-sahîh*'in 150. hadisinde ismi Ebü'l-Velîd Hişâm b. Abdülmelik olarak verilmektedir. Buhârî ondan sadece 5808. hadîsi rivâyet etmiştir.

2.2.14. Saîd [b. Dâvûd] (ö. 211-220/826-835) Tarîki

Mâlik'ten hadis rivâyet eden ve Buhârî'nin de kendisinden hadis naklettiği Saîd b. Dâvûd zayıf bir râvîdir.²⁷ Buhârî onun bir rivâyetini, müsned olan 7412. hadîsin sonunda mütâbaat için zikretmiştir.

²² Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 480, 483.

²³ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 649-650.

²⁴ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 480, 483.

²⁵ Mizzâ, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 15: 246-248.

²⁶ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 341-345.

²⁷ Zehebî, Saîd'ı 211-220 hicrî yılları arasında vefât edenler bölümünde saymaktadır. Bk. Zehebî, *Târîhü'l-İslâm*, 15: 168.

2.3. Buhârî'nin Mâlik'in Talebelerinin Talebelerinden Rivâyetleri

Bu kategoride 11 râvî ikilisi bulunmaktadır. Bunların 5 tanesi Mâlik'in talebesi İbn Vehb'e dayanmaktadır. Burada genel kuralımızı esnetip onları peş peşe sıralayacağız.

16 râvî ikilisinden 2 tanesi Mâlik'in talebesi Ma'n b. İsâ'ya dayanmaktadır.

2.3.1. İbrâhîm b. Münzir (ö. 236/850)→Ma'n b. İsâ (ö. 198/814) Tarîki

İbrâhîm b. Münzir, Ma'n b. İsâ'nın talebelerinden ve Buhârî'nin hocalarından olup sadûk bir râvîdir.²⁸ Ma'n b. İsâ ise Mâlik'in talebelerinden ve İbrâhîm b. Münzir'in hocalarından olup sikadır.²⁹ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten 6 rivâyet bulunmaktadır. Bunların müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

1575	1897	3532	4697	4702	4938
------	------	------	------	------	------

2.3.2. Ali b. Abdullâh (ö. 234/848)→Ma'n b. İsâ (ö. 198/814) Tarîki

İbnü'l-Medîni olarak bilinen Ali b. Abdullâh, Ma'n b. İsâ'nın talebelerinden ve Buhârî'nin hocalarından olup sika bir râvîdir.³⁰ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten 2 rivâyet bulunmaktadır. Bunların müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

236	4571
-----	------

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in refiki Cüveyriye b. Esmâ'ya dayanmaktadır.

2.3.3. Abdullâh b. Muhammed b. Esmâ (ö. 231/846)→Cüveyriye b. Esmâ (ö. 173/789) Tarîki

Abdullâh b. Muhammed, Buhârî'nin hocası ve amcası Cüveyriye'nin talebelerinden olup sikadır.³¹ Cüveyriye ise Mâlik'in arkadaşlarından olan ve ondan rivâyette bulunan sika bir râvîdir.³² *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten 6 rivâyet bulunmaktadır. Bunların müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

878	3387	4012	5210	6992	7207
-----	------	------	------	------	------

16 râvî ikilisinden 2 tanesi Mâlik'in talebesi Abdullâh b. Vehb'e dayanmaktadır.

2.3.4. Yahyâ b. Süleymân (ö. 237-8/851-852)→[Abdullâh] İbn Vehb (ö.

²⁸ Zehebi, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 689-690.

²⁹ Zehebi, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 9: 305, X, 689.

³⁰ Ahmed b. Muhammed el-Kelâbâzi, *el-Hidâye ve'l-irşâd fî ma'rifeti ehli's-sika ve's-sedâd* (Beyrût: Dârü'l-ma'rife, 1407), 2: 531. Zehebi, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 21: 5.

³¹ Zehebi, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 685-686.

³² Zehebi, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 7: 317-318.

197/813) *Tarîki*

Yahyâ b. Süleymân, İbn Vehb'in talebesi ve Buhârî'nin hocasıdır. Çoğunluk onun sika olduğu görüşündedir. Nesâî ise Yahyâ'nın sika olmadığını söylemiştir.³³ İbn Vehb ise Mâlik'in talebesi olup sikadır.³⁴ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten 5 rivâyet bulunmaktadır. Bunların müselsel numaralarını içeren tablo aşağıdadır.

2462	3928	4963	5723	7518
------	------	------	------	------

2.3.5. *Muhammed b. Ubeydullâh* (ö. 227/841)→*İbn Vehb* (ö. 197/813) *Tarîki*

Muhammed b. Ubeydullâh, İbn Vehb'in talebesi ve Buhârî'nin hocasıdır.³⁵ Sika bir râvidir.³⁶ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten sadece 2559. hadis rivâyet edilmiştir.

16 râvî ikilisinden 4 tanesi Mâlik'in talebesi Abdurrahmân b. Mehdî'ye dayanmaktadır.

2.3.6. *Sadaka* [b. *el-Fadl el-Mervezî*] (ö. 223-226/837-840)→*Abdurrahmân b. Mehdî* (ö. 198/813-814) *Tarîki*

Sadaka, Buhârî'nin hocası ve İbn Mehdî'nin talebesi olup sika bir râvidir.³⁷ Abdurrahmân b. Mehdî ise, Mâlik'in talebelerinden ve Sadaka'nın hocalarından olup sikadır.³⁸ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten şu 2 hadis rivâyet edilmiştir.

2334	3125
------	------

2.3.7. *Muhammed b. el-Müsennâ* (ö. 252/866)→*Abdurrahmân b. Mehdî* (ö. 198/813-814) *Tarîki*

Muhammed b. el-Müsennâ, Buhârî'nin hocası ve İbn Mehdî'nin talebesi olup sika bir râvidir.³⁹ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten sadece 4236. hadis rivâyet edilmiştir.

2.3.8. *Ali b. Abdullâh* (ö. 234/848)→*Abdurrahmân b. Mehdî* (ö. 198/813-814) *Tarîki*

Ali b. Abdullâh'la ilgili yukarıda bilgi verilmişti. *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten sadece 4570 hadis rivâyet edilmiştir.

³³ Zehebi, *Târîhü'l-İslâm*, 17: 399-400.

³⁴ Mâlik'in talebelerinden ve Ebu't-Tâhir'in hocalarından olup sikadır. Bk. Zehebi, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 9: 224-226.

³⁵ Zehebi, *Târîhü'l-İslâm*, 16: 368-369.

³⁶ İbn Hacer el-Askalânî, *Tehzîbü't-Tehzîb* (Hindistan: Matbaatü dâireti'l-meârif, 1326), 9: 324-325.

³⁷ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, 4: 417.

³⁸ Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 17: 430-443.

³⁹ Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 26: 359-365.

2.3.9. Amr b. Ali (ö. 249/863)→Abdurrahmân b. Mehdî (ö. 198/813-814)**Tarîki**

Amr b. Ali, Abdurrahmân b. Mehdî'nin talebesi olup⁴⁰ sikadır.⁴¹ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten sadece 7335. hadis rivâyet edilmiştir.

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in talebesi Yahyâ b. Saîd'e dayanmaktadır.

2.3.10. Müsedded (ö. 249/863)→Yahyâ b. Saîd [el-Kattân] (ö. 198/813-814)**Tarîki**

Müsedded, Buhârî'nin hocası ve Yahyâ b. Saîd'in talebesi olup sikadır.⁴² Yahyâ b. Saîd de Mâlik'in talebesi olup sika bir râvîdir.⁴³ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten şu 3 hadis rivâyet edilmiştir.

1484	1988	6928
------	------	------

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in talebesi Ravh b. Ubâde'ye dayanmaktadır.

2.3.11. Ravh b. Ubâde (ö. 205/820) Tarîki

Mâlik'in talebesi olan Ravh, Buhârî'nin doğrudan hadis almadığı sadece mütâbaat için zikrettiği bir râvîdir. İlgili rivâyetlerde tam sened verilmediği için Mâlik'le Buhârî arasındaki diğer isim/isimler tespit edilememiştir. Zehebî Ravh'ı imâm ve sadûk olarak tavsîf etmekte fakat güvenilirliği noktasında olumsuz görüş belirtenler olduğunu da kaydetmektedir. Ravh hakkında Hatîb "sika", Yahyâ b. Maîn "sadûk, lâ be'se bih", Ebû Hâtîm "lâ yuhtaccu bih", Nesâî "leyse bi'l-kaviyy" hükmünü vermiştir.⁴⁴ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten şu 3 hadis rivâyet edilmiştir.

1461	2318	4554
------	------	------

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in talebesi İsmâil b. Ca'fer'e dayanmaktadır.

2.3.12. Ebû Ma'mer (ö. 236/850)→İsmâil b. Ca'fer (ö. 180/796) Tarîki

Ebû Ma'mer, Buhârî'nin hocası ve İsmâil b. Ca'fer'in talebesi olup sikadır.⁴⁵ Muhaddis ve kıraat âlimi olan İsmâil b. Ca'fer de Mâlik'in talebesi olup sika bir râvîdir.⁴⁶ *el-Câmi'u's-sahîh*'te, bu tarikten şu 2 hadis rivâyet edilmiştir. Eldeki Buhârî

⁴⁰ Mizzi, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 33: 254.

⁴¹ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, 8: 80-81.

⁴² Mizzi, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 10: 591-592.

⁴³ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, 11: 216-220.

⁴⁴ Mizzi, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 9: 238-245; Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 9: 402-407.

⁴⁵ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 11: 69-71.

⁴⁶ Mizzi, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 3: 56-60.

nüshasındaki tariklerin birinde (7374) Ebû Ma'mer ismi bulunmamaktadır. Ancak İbn Hacer bazı Buhârî nüshalarında bu tarihte de Ebû Ma'mer isminin bulunduğunu belirtmektedir.⁴⁷ *el-Câmi 'u's-sahîh'* te bu tarikten şu 2 hadis rivâyet edilmiştir.

5014	7374
------	------

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in arkadaşı Süfyân b. Uyeyne'ye dayanmaktadır.

2.3.13. *el-Humeydî* (ö. 236/850)→*Süfyân [b. Uyeyne]* (ö. 198/813-814) *Tarîki*
el-Humeydî, Buhârî'nin hocası ve Süfyân'ın talebesi olup sikadır.⁴⁸ Süfyân da Mâlik'in arkadaşı olup sika bir râvîdir.⁴⁹ *el-Câmi 'u's-sahîh'* te bu tarikten sadece 2970. hadis rivâyet edilmiştir.⁵⁰

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in talebesi Ebû Kuteybe'ye dayanmaktadır.

2.3.14. *Münzir b. el-Velîd el-Cârûdî* (ö. 241-250/855-864)→*Ebû Kuteybe Selm [b. Kuteybe]* (ö. 200/815) *Tarîki*

Buhârî'nin hocası ve Ebû Kuteybe'nin talebesi olan Münzir b. el-Velîd sika bir râvîdir.⁵¹ Mâlik'in talebesi olan Ebû Kuteybe de, Ebû Dâvûd ve Ebû Zûr'a'ya göre sikadır. Ancak Yahyâ b. Maîn ve Ebû Hâtim, onun için "lâ be'se bih" hükmü vermiş, ayrıca Ebû Hâtim onun çok vehmettiğini ama hadislerinin yazılabileceğini söylemiştir.⁵² *el-Câmi 'u's-sahîh'* te bu tarikten sadece 6713 hadis rivâyet edilmiştir.

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in akrânı Abdullâh b. el-Mübârek'e dayanmaktadır.

2.3.15. *Muâz b. Esed* (ö. 229/843)→*Abdullâh [b. el-Mübârek]* (ö. 181/797) *Tarîki*

Muâz b. Esed, Buhârî'nin hocası ve Abdullâh'ın talebesi olup sika bir râvîdir.⁵³ Abdullâh da, Mâlik'ten hadis rivâyet eden onun akrânı bir râvî olup sikadır.⁵⁴ *el-Câmi 'u's-sahîh'* te bu tarikten sadece 6549. hadis rivâyet edilmiştir.⁵⁵

16 râvî ikilisinden 1 tanesi Mâlik'in akrânı Abdullâh b. el-Mübârek'e

⁴⁷ İbn Hacer, *Fethü'l-Bârî*, 13: 355-356.

⁴⁸ Zehebi, *Siyerü a lâmi'n-nübelâ*, 10: 619.

⁴⁹ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, 4: 117-121.

⁵⁰ Bu iki râvînin tam isimleri için bkz. Aynî, *Umdetü'l-kârî*, 14: 232.

⁵¹ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, 10: 304. Zehebi, onun vefât tarihini hicri 241-250 arası olarak vermektedir. Bk. Zehebi, *Târîhü'l-İslâm*, 18: 501.

⁵² Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 11: 232-235.

⁵³ Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 28: 103-104.

⁵⁴ Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 8: 379.

⁵⁵ Bu iki râvînin tam isimleri için bkz. İbn Hacer, *Fethü'l-Bârî*, 11: 242.

dayanmaktadır.

2.3.16. Ebû Ahmed Merrâr b. Hammûyeh (ö. 254/868)→Muhammed b. Yahyâ Ebû Gassân el-Kinânî (ö. 201-210/816-825) Tarîki

Kimliği hakkında ihtilâf bulunan Ebû Ahmed, Buhârî'nin hocası ve Muhammed b. Yahyâ'nın talebesi olup sikadır.⁵⁶ Muhammed b. Yahyâ ise, Ebû Ahmed'in hocası ve Mâlik'in talebesi olup bazen diğer râvîlere muhâlefeti yönünden eleştirilmiştir. Onun için Nesâî "leyse bihî be's" ve Ebû Hâtim "şeyh" ifadelerini kullanırken İbn Hibbân onu sika râvîler arasında saymaktadır.⁵⁷ *el-Câmi 'u's-sahîh'* te bu tarikten sadece 2730 hadis rivâyet edilmiştir.

2.4. Buhârî'nin Mâlik'in Talebelerinin Talebelerinin Talebelerinden Rivâyetleri

Bu kategoride 1 râvî üçlüsü bulunmaktadır.

2.4.1. Abdullâh b. Muhammed [el-Müsnedî] (ö. 229/843)→Muâviye b. Amr (ö. 213/828)→Ebû İshâk [el-Fezârî] (ö. 186/802) Tarîki

İmâm Buhârî'nin üstadı ve Muâviye b. Amr'ın talebesi olan Abdullâh b. Muhammed sika bir râvîdir.⁵⁸ Ebû İshâk'ın talebesi olan Muâviye⁵⁹ ve İmâm Mâlik'in öğrencisi olan Ebû İshâk da sikadır.⁶⁰ *el-Câmi 'u's-sahîh'* te bu tarikten sadece 4234 hadis rivâyet edilmiştir.

Sonuç

Buhârî'nin Mâlik'ten toplamda –çift rakam verilenler tek sayıldığında– 672 rivâyet naklettiği görülmektedir. Buhârî bu 672 rivâyetin; 1 tanesini doğrudan Mâlik'ten, 633 tanesini Mâlik'in talebelerinden, 37 tanesini onun talebelerinin talebelerinden, 1 tanesini de onun talebelerinin talebelerinin talebelerinden rivâyet etmiştir. Bahsi geçen rivâyetlerin râvîlere göre dağılımları ve oranları şöyledir:

Rivâyetin Kaynağı	Talebe	Rivâyet Sayısı	Yaklaşık Oran
-------------------	--------	----------------	---------------

⁵⁶ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, 10: 80-81.

⁵⁷ İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, 9: 517-518. Zehebî onu hicri 201-210 tarihleri arasında vefât edenler grubunda zikretmektedir. Bk. Zehebî, *Târîhü'l-İslâm*, 14: 379.

⁵⁸ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 10: 658-659.

⁵⁹ Mizzâ, *Tehzîbü'l-Kemâl*, 28: 207-209.

⁶⁰ Zehebî, *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 8: 539-541.

Doğrudan Mâlik	-	1	%0
Mâlik'in Talebeleri	Abdullâh b. Yûsuf	287	%43
	İsmâil b. Ebî Üveys	168	%25
	Abdullâh b. Mesleme	109	%16
	Kuteybe b. Saîd	21	%3
	Yahyâ b. Kazea	15	%2
	Diğer	33	%5
Mâlik'in Talebelerinin Talebeleri	Ma'n b. İsa, Cüveyriye, Abdullâh b. Vehb ve diğerleri	37	%6
Mâlik'in Talebelerinin Talebelerinin Talebeleri	Ebû İshâk	1	%0

Görüldüğü üzere Buhârî'nin Mâlik'ten rivâyetlerinin yaklaşık %94'ü (633 rivâyet) doğrudan Mâlik'in talebeleri, yaklaşık % 4'ü (37 rivâyet) Mâlik'in talebelerinin talebeleri yoluyla gelmektedir. Doğrudan Mâlik'in talebelerinden gelen 633 rivâyetin yaklaşık %45'i ve tüm rivâyetlerin de %43'ü Abdullâh b. Yûsuf et-Tennîsî'den alınmıştır. Şu hâlde Abdullâh b. Yûsuf'un Buhârî'nin Mâlik'ten rivâyet konusunda ilk tercihi olduğu açıktır.

Buhârî, Abdullâh b. Yûsuf'la birlikte Mâlik'in 14 talebesinden doğrudan, 11 talebesinden onların 16 talebesi vasıtasıyla ve 1 talebesinden de onun talebesinin talebesi yoluyla olmak üzere toplamda 26 ayrı talebeden rivâyette bulunmuştur.

Doğrudan hadis alınan Mâlik'in talebeleri:

1. Abdullâh b. Yûsuf et-Tinnîsî (ö. 218/833).
2. İsmâil b. [Abdullâh] Ebû Üveys (ö. 226/841).
3. Abdullâh b. Mesleme b. Ka'neb [/el-Ka'nebî] (ö. 221/836).

4. Kuteybe b. Saïd (ö. 240/855).
5. Yahyâ b. Kazea (ö. 211-220/826-835).
6. Abdülazîz b. Abdullâh el-Üveysî (ö. 211-220/826-835).
7. Yahyâ [b. Abdullâh] b. Bükeyr (ö. 231/845).
8. Ebû Nuaym [el-Fadl b. Dükeyn] (ö. 219/834).
9. Yahyâ b. Yahyâ [et-Temîmî el-Minkarî] (ö. 226/840).
10. Ebû Âsım [ed-Dahhâk b. Mahled] (ö. 212/827).
11. İshâk b. Muhammed el-Fervî (ö. 226/840).
12. Abdullâh b. Abdülvehhâb (ö. 228/842).
13. Ebû'l-Velîd [Hişâm b. Abdülmelik] (ö. 227/841).
14. Saïd [b. Dâvûd] (ö. 211-220/826-835).

Talebeleri vasıtasıyla hadis alınan Mâlik'in talebeleri:

1. Ma'n b. İsa (ö. 198/814).
2. Cüveyriye b. Esmâ (ö. 173/789).
3. [Abdullâh] İbn Vehb (ö. 197/813).
4. Abdurrahmân b. Mehdî (ö. 198/813-814).
5. Yahyâ b. Saïd [el-Kattân] (ö. 198/813-814).
6. Ravh b. Ubâde (ö. 205/820).
7. İsmâîl b. Ca'fer (ö. 180/796).
8. Süfyân [b. Uyeyne] (ö. 198/813-814).
9. Ebû Kuteybe Selm [b. Kuteybe] (ö. 200/815).
10. Abdullâh [b. el-Mübârek] (ö. 181/797).
11. Muhammed b. Yahyâ Ebû Gassân el-Kinânî (ö. 201-210/816-825).

Talebesinin talebesi vasıtasıyla hadis alınan Mâlik'in talebeleri:

1. Ebû İshâk [el-Fezârî] (ö. 186/802).

Mâlik'in bu talebelerinden İsmâîl b. Ebî Üveys, Yahyâ b. Bükeyr, İshâk b. Muhammed, Saïd b. Dâvûd, Ravh b. Ubâde ve Ebû Kuteybe Selm dışındakiler genelde güvenilir kabul edilmiştir. Buna göre ilgili râvîlerin güvenilirlik oranı şu şekildedir:

Mâlik'in Talebeleri	Oran
Güvenilir talebeler (20)	%77

Güvenilirliği tartışmalı veya zayıf talebeler (6)	%23
--	-----

Buhârî, Mâlik'in 26 talebesinden rivâyet ettiği hadisleri kırâat yoluyla aldığı 3 tanesi hâric semâen ahz etmiştir. Kırâat yoluyla alınan hadisler şunlardır: Abdullâh b. Mesleme'den nakledilen 521. hadis, Yahyâ b. Yahyâ'dan nakledilen 2318 hadis ve yine ondan ama mütâbaât için zikredilen 4554 hadisin sonundaki ilâve. Bu durumda ortaya şöyle bir tablo çıkmaktadır:

Yöntem	Rivâyet Sayısı	Yaklaşık Oran
Semâ'	669	%99,5
Kırâat	3	%0,5

Buhârî'nin Mâlik'ten naklettiği rivâyetler, onun talebeleri tarafından rivâyet edilen ve günümüze ulaşan matbû' *el-Muvatta'* nüshalarında araştırıldığında 35 (mükerrerler çıkarıldığında 29) rivâyet hâric kalanının genellikle aynı veya çok benzer sened ve metinlerle ilgili nüshalarda yer aldığı görülmüştür. Nüshalarda bulunan sadece birkaç rivâyetin senedi ve metni Buhârî'nin rivâyetleriyle çok uyumlu değildir. Muhtemelen bu durumun sebebi ilgili rivâyetlerin Mâlik'in diğer talebeleri tarafından rivâyet edilmesi ve onların *el-Muvatta'* nüshalarının günümüze ulaşmamış olmasıdır. Buhârî'nin Mâlik'ten naklettiği rivâyetlerin 8 *el-Muvatta'* nüshasında bulunanlarının ve bulunmayanların oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Nüshalardaki Durum	Rivâyet Sayısı	Yaklaşık Oran
8 nüshada bulunanlar	643	%96
8 nüshada bulunmayanlar	29	%4

Buhârî rivâyetlerinin *el-Muvatta'* nüshalarında araştırılması sırasında bazı rivâyetlerin esas alınan Yahyâ b. Yahyâ el-Leysi nüshasında bulunmadığı fakat Ebû Mus'âb, Şeybânî, Hadesânî ve İbnü'l-Kâsım nüshalarında yer aldığı görülmüştür. Tüm rivâyetlerin kaynak nüshalarda yer alma oranları şöyledir:

Nüsha	Rivâyet Sayısı	Yaklaşık Oran
Leysi	628	%90

Şeybânî	14	%2
Ebû Mus'ab	17	%3
Hadesânî	1	%0
İbnü'l-Kâsım	1	%0
Bilinmeyen	35	%5

Buhârî'nin Mâlik'ten naklettiği tekrarsız 416 rivâyetin tamamına yakını merfû' hadislerden oluşmaktadır. Bu da Buhârî'nin, eserinin yaklaşık %50'sini mevkûf ve maktû' hadislerden oluşturan⁶¹ Mâlik'in aksine genellikle merfû' hadisleri tercih etmesinden kaynaklanmaktadır. İlgili rivâyetlerin merfû', mevkûf ve maktû' oranları şöyledir:

Hadis Türü	Rivâyet Sayısı	Yaklaşık Oran
Merfû' rivâyetler	395	%94,95
Mevkûf rivâyetler	20	%4,80
Maktû' rivâyetler	1	%0,25

Kaynakça

Aynî, Mahmûd b. Ahmed Bedrüddîn. *Umdetü'l-kârî şerhu Şahîhi'l-Buhârî*. Beyrût: Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, ts.

A'zamî, M. Mustafa. "Buhârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6: 368-372. Ankara: TDV Yayınları, 1992.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *Şahîhü'l-Buhârî*. Kâhire: Dâru'l-hadîs, 2011.

Çakın, Kâmil. "Kuteybe b. Saîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26: 491-492. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Durmuş, Üzeyir. "İmam Müslim'in Sahîh'ine Kaynaklık Bakımından İmam Mâlik'in Muvatta'sı (Tahrîc, Mukâyese ve Tahlîl)". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (Haziran 2018), 58-90.

İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî. *Fethü'l-Bârî şerhu Şahîhi'l-Buhârî*.

⁶¹ "Altmış bir kitaptan meydana gelen *el-Muvatta'* da Ebû Bekir el-Ebherî'ye göre 600'ü müsned, 222'si mürsel, 613'ü mevkuf ve 285'i maktû olmak üzere toplam 1720 rivayet bulunmaktadır." Kandemir, "Muvatta'", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 31: 416.

Beyrût: Dârü'l-ma'rife, 1379.

İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî. *Tehzîbü't-Tehzîb*. Hindistan: Matbaatü dâireti'l-meârif, 1326.

Kandemir, M. Yaşar. "el-Câmi'u's-şahîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7: 114-123. Ankara: TDV Yayınları, 1993.

Kandemir, M. Yaşar. "el-Câmi'u's-şahîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7: 124-129. Ankara: TDV Yayınları, 1993.

Kandemir, M. Yaşar. "Muvatta". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31: 416-418. Ankara: TDV Yayınları, 2006.

Kandemir, M. Yaşar. "Müslim b. Haccâc". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32, 93-94. Ankara: TDV Yayınları, 2006.

Kelâbâzî, Ahmed b. Muhammed. *el-Hidâye ve'l-irşâd fî ma'rifeti ehli's-sika ve's-sedâd*. Beyrût: Dârü'l-ma'rife, 1407.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Abdullâh b. Mesleme el-Ka'nebi rivâyeti). Thk. Abdülmecîd Türkî. Beyrût: Dârü'l-garbi'l-İslâmî, 1999.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Abdullâh b. Vehb rivâyeti). Thk. Mikloş Muranyi. Beyrût: Dârü'l-garbi'l-İslâmî, 2002.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Abdurrahmân b. Kâsım rivâyeti). Thk. Muhammed b. Alevî. Abu Dabi: el-Mecmeu's-sekafî, 2004.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Ali b. Ziyâd el-Hadesânî rivâyeti). Thk. Muhammed el-Şâzelî en-Nüfeyr. Beyrût: Dârü'l-garbi'l-İslâmî, 1980.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Ebû Mus'âb ez-Zührî rivâyeti). Thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf ve Mahmûd Muhammed Halîl. Beyrût: Müessesetü'r-risâle, 1998.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî rivâyeti). Thk. Abdülvehhâb Abdüllatif. Kâhire: Lecnetü ihyâi't-türâs, 1994.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Süveyd b. Saîd el-Hadesânî rivâyeti). Thk. Abdülmecîd Türkî. Beyrût: Dârü'l-garbi'l-İslâmî, 1994.

Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'* (Yahyâ b. Yahyâ el-Leysi rivâyeti). Thk. Muhammed Fuâd Abdülbaki. Kâhire: Dârü'l-hadîs, 2005.

Mizzî, Yûsuf b. Abdurrahmân. *Tehzîbü'l-Kemâl fî esmâi'r-ricâl*. Beyrût: Müessesetü'r-risâle, 1980.

Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *Şahîhü Müslim*. Beyrût: Dârü'l-

kütübi'l-ilmîyye, 2011.

Özel, Ahmet. "Mâlik b. Enes". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 27: 506-513. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Özkan, Halit. "Yahyâ b. Yahyâ el-Minkarî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 43: 269-270. Ankara: TDV Yayınları, 2013.

Polat, Salahattin. "Ka'nebi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 24: 305-306. Ankara: TDV Yayınları, 2001.

Sezgin, Fuad. *Buhârî'nin Kaynakları*. İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi, 1956.

Sifil, Ebubekir. *Muvatta Nüshaları Muhteva Analizi*. İstanbul: Rihle Kitap, 2017.

Ünal, İsmail Hakkı. "İsmâil b. Ebû Üveys". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 23: 95. Ankara: TDV Yayınları, 2001.

Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Mîzânü'l-i'tidâl fî naqdî'r-ricâl*. Beyrût: Dârü'l-ma'rife, 1963.

Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*. Beyrût: Müessesetü'r-risâle, 1985.

Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Târîhü'l-İslâm*. Beyrût: Dârü'l-kitâbi'l-Arabî, 1991.